

Többdimenziós nyelvföldrajzi ábrázolás: dinamikus nyelvi struktúra

Előadásunkkal – a konferencia tematikájának megfelelően – több célt is szeretnénk elérni. Beszámolunk azokról az eredményekről, amelyeket az OTKA K. 76239 számú pályázat segítségével korábban a hármás határ mentén (magyar-ukrán, magyar-román), 18 településpáron gyűjtött nyelvi anyag dokumentálásában, az informatizált adatbázis létrehozásával megvalósítottunk. Az adatbázis lehetőséget ad arra, hogy a vizsgált morfológiai és lexikai jelenségek regionális, lokális és társadalmi disztribúcióját feltárjuk, illetve kutatásaink másik nagy feladatáént ún. többdimenziós térképlapokra vetítsük, így földrajzi alapú társadalmi vetületű nyelvi tendenciákat is érzékeltessünk. A trianoni országhatár nyelvhasználatot befolyásoló szerepének, az ún. fáziskésés jelenségének megragadásán túl „mérhető”, érzékelhető és ábrázolható a nyelvi mozgás, a nyelvhasználatot jellemző szinkrón dinamizmus, illetve felsejlik a nyelvi változás lehetséges iránya a társadalmi tényezők kiváltotta azonosságaival és különbségeivel együtt.

Előadásunk második részében a már elkészült térképlapokból mutatunk be néhányat (vitára is bocsátva ábrázolási módszerünket). A térképlapok elemzésével feltárjuk, hogy az általunk kidolgozott, nemzetközi viszonylatban is újszerű módszer – a korábbi kutatási és kutatói kérdésekre adott válaszok mellett – hogyan segítheti a vizsgált jelenségek megjelenési formáinak elkülönítését, az inherens nyelvi variabilitás feltárását; a valós nyelvhasználatból kiindulva milyen adalékokat ad a jelenségek mögötti nyelvi rendszer feltárásához; milyen módszertani és elméleti kérdések felvetéséhez vezethet el.